

Sygn. akt **III AUa 1375/14**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 maja 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Iwona Niewiadowska-Patzer (spr.)

SSA Marta Sawińska

Sędziowie: del. SSO Małgorzata Aleksandrowicz

Protokolant: st.sekr. sąd. Alicja Karkut

po rozpoznaniu w dniu 13 maja 2015 r. w Poznaniu

sprawy **T. D.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

o emeryturę

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 27 maja 2014 r. sygn. akt VIII U 1275/14

o d d a l a apelację.

del. SSO Małgorzata Aleksandrowicz	SSA Iwona Niewiadowska-Patzer	SSA Marta Sawińska
------------------------------------	-------------------------------	--------------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 listopada 2013 roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. odmówił T. D. prawa do emerytury przy obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Organ rentowy uznał, że wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999 roku nie udowodnił 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie uwzględnił odwołującemu do zatrudnienia w warunkach szczególnych okresów od dnia 26 lipca 1979 roku do dnia 31 maja 1995 roku na stanowisku kierownika gorzelni.

Na skutek odwołania T. D. od powyższej decyzji Sąd Okręgowy w Poznaniu wyrokiem z dnia 27 maja 2014r., w sprawie o sygn. akt VIII U 1275/14, zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał odwołującemu prawo do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w warunkach szczególnych, od dnia 1 września 2013r.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Odwołujący T. D. urodził się (...), a zatem wymagany wiek (...) lat ukończył z dniem (...) roku.

Odwołujący dnia 23 września 2013 roku złożył wniosek o emeryturę, w którym zaznaczył, że nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Odwołujący podał również, iż nie pozostaje w stosunku pracy.

Zaskarżoną decyzją z dnia 18 listopada 2013 roku, organ rentowy odmówił odwołującemu prawa do świadczenia z uwagi na niewykazanie na dzień 1 stycznia 1999 roku wymaganego okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Odwołujący na dzień 1 stycznia 1999 roku wykazał 26 lat, 4 miesiące i 15 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Odwołujący posiada wymagany wiek do przyznania emerytury przy obniżonym wieku z tytułu pracy w szczególnych warunkach, tj. dnia (...) roku ukończył (...)lat, a nadto nie jest członkiem OFE.

Odwołujący wbrew twierdzeniem organu rentowego posiada wymagany okres pracy w warunkach szczególnych, tj. wykazał 15 lat, 10 miesięcy i 6 dni pracy w szczególnych warunkach w: (...)w G. w okresie od dnia 26 lipca 1979 roku do dnia 4 lipca 1983 roku na stanowisku kierownika gorzelnii oraz (...) w R. w okresie od dnia 5 lipca 1983 roku do dnia 31 maja 1995 roku na stanowisku kierownika gorzelnii.

We wskazanym powyżej okresach, tj. od dnia 26 lipca 1979 roku do dnia 4 lipca 1983 roku oraz od dnia 5 lipca 1983 roku do dnia 31 maja 1995 roku odwołujący wykonywał następującego rodzaju pracę w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu: kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko – techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie oraz bieżąca konserwacja agregatów i urządzeń na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wymienione są prace wymienione w wykazie, gdzie pracami wymienionymi w wykazie były: produkcja estrów, alkoholi, aldehydów, ketonów, eterów, będąc w dokumentach zakładowych zatrudnionym na stanowisku: kierownik gorzelnii.

Praca odwołującego na stanowisku kierownik gorzelnii w okresie od dnia 26 lipca 1979 roku do dnia 31 maja 1995 roku polegała przez 10 miesięcy w roku, tzn. od września do czerwca kiedy trwała stricte produkcja spirytusu na rozdzielaniu obowiązków pomiędzy pracowników, dokonywanie pomiarów oraz odczytów pomiarów produkowanego spirytusu, organizowaniu i zaplanowaniu pracy na konkretny dzień dla pracowników. Gorzelnia pracowała w okresie kampanii w ruchu ciągłym, praca odbywała się także w niedzielę i święta oraz w dni wolne od pracy. Nadzorując poszczególne działy produkcji odwołujący przemieszczał się między poszczególnymi działami będąc narażonym na naprzemienne działanie niskich (w dziale fermentacji, w kotłowni) oraz wysokich temperatur (w dziale słodowni, czy warzelnii). W maszynowni panował hałas, zaś w całej gorzelnii unosiły się uciążliwe opary kwasu siarkowego, formaliny i dwutlenku węgla. Podczas codziennej pracy odwołujący wypełniał dokumentację dotyczącą procesu produkcyjnego i godzin pracy podległych pracowników będąc cały czas na produkcji. Nie zajmowało mu to wiele czasu, podlegało mu 4 pracowników, nalewy, przy których obecni byli pracownicy kontroli skarbowej odbywały się raz w miesiącu i wypełnianie dokumentów z tym związanych nie trwało długo. Odwołujący w obydwóch gorzelniach w S. i Z. posiadał mieszkania służbowe, które znajdowały się na terenie tych gorzelnii i w których on mieszkał. Odwołujący nawet po godzinach pracy i w nocy musiał doglądać całej aparatury i sprawdzać, czy proces technologiczny produkcji spirytusu przebiega prawidłowo. Odwołujący jako jedyny z osób zatrudnionych w gorzelnii miał wykształcenie chemiczne, musiał być obecny przez cały czas przy produkcji, podlegali mu bowiem, poza palaczem, pracownicy niewykwalifikowani, często zmieniający się, których musiał nadzorować. Ponadto wiele czynności przy produkcji spirytusu, z uwagi na kwalifikacje, musiał wykonywać sam, np. stał przy aparacie destylacyjnym, pilnował temperatur i miareczkował wszystkie odczynniki, np. kwas siarkowy. Po zakończonej kampanii produkcji spirytusu, która następowała w czerwcu, sporadycznie w lipcu odwołujący zajmował się bieżącym nadzorem i naprawą urządzeń gorzelnicznych, korzystał też z urlopu wypoczynkowego. Gorzelnia wymagała bowiem każdego roku po zakończeniu takiej kampanii remontu urządzeń oraz bieżącego ich dozoru, w czasie tej wakacyjnej przerwy. Odwołujący w szczególności dokonywał przeglądu tych urządzeń, drobnych napraw oraz nadzoru nad większymi naprawami i ich technicznego odbioru.

Odwołujący był w tym czasie odpowiedzialny za przygotowanie gorzelni do następnej kampanii produkcyjnej rozpoczynającej się kolejnego września. Z odwołującym w Kombinacie (...) pracowali świadkowie B. M. i J. R..

W oparciu o wyżej ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy wskazał, że przedmiotem niniejszego postępowania było ustalenie, czy odwołującemu przysługuje prawo do emerytury w obniżonym wieku z uwagi na pracę w warunkach szczególnych.

Sąd Okręgowy powoływał przepisy art. 32 w zw. z art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz przepisy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W oparciu o powołane przepisy Sąd Okręgowy wskazał, że aby odwołujący mógł nabyć prawo do emerytury musiał wykazać, że osiągnął wiek emerytalny wynoszący dla niego 60 lat, że ma wymagany okres zatrudnienia wynoszący minimum 25 lat, w tym co najmniej okres 15 lat w szczególnych warunkach, a nadto że nie jest członkiem OFE lub złożył oświadczenie o przekazaniu zgromadzonych tam środków do budżetu państwa. Przy czym wszystkie te warunki winny być spełnione łącznie.

W okolicznościach niniejszej sprawy sporne pozostawało tylko ustalenie, czy odwołujący wykazał niezbędne 15 lat pracy stale i w pełnym wymiarze czasu w warunkach szczególnych.

Organ rentowy nie zaliczył odwołującemu żadnego okresu wykonywania pracy w warunkach szczególnych wskazując, że odwołujący nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych na stanowisku kierownika gorzelni stale i w pełnym wymiarze godzin.

W ocenie Sądu Okręgowego odwołujący wykazał, że wykonywał prace w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu w okresie od dnia 26 lipca 1979 roku do dnia 4 lipca 1983 roku w (...) w G. oraz od dnia 5 lipca 1983 roku do dnia 31 maja 1995 roku w (...) w R. – określone w wykazie A, Dział XIV „Prace różne”, poz. 24 – rozp. war. szczeg. – kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno – techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie oraz w okresie przerwy w kampanii w okresie jednego miesiąca wakacji określone w wykazie A, Dział XIV „Prace różne”, poz. 25 – rozp. war. szczeg. – bieżąca konserwacja agregatów i urządzeń [...] na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wymienione są prace wymienione w wykazie, gdzie w obu przypadkach pracami wymienionymi w wykazie były określone w wykazie A, Dział IV „W chemii”, poz. 33 – rozp. war. szczeg. – produkcja estrów, alkoholi, aldehydów, ketonów, eterów [...], co daje łączny okres 15 lat, 10 miesięcy i 6 dni pracy w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu. W zarządzeniu Nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z 31 marca 1988r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w dziale IV poz. 33 wykazane zostały stanowiska: fermentowy, aparatowy, zacierowy, gotowacz, produktowy. Na tych stanowiskach zatrudnieni byli niewykształceni pracownicy fizyczni w liczbie 4-6, których bezpośrednio nadzorował odwołujący.

Reasumując - materiał dowodowy pozwala w ocenie Sądu Okręgowego na stwierdzenie, że w okresie od dnia 26 lipca 1979 roku do dnia 31 maja 1995 roku odwołujący wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracę w warunkach szczególnych. Jako że odwołujący spełnił również pozostałe warunki, tj. ma ukończone 60 lat, posiada wymagany ponad 25 letni okres składkowy i nieskładkowy oraz nie był członkiem OFE – jest uprawniony do wcześniejszej emerytury.

Mając na uwadze wszystkie omówione powyżej okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję orzekając jak w wyroku.

Apelację od powołanego rozstrzygnięcia wniósł organ rentowy, zarzucając:

1. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu Okręgowego z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez ustalenie, że odwołujący w okresach od 26 lipca 1979r. do 4 lipca 1983r. oraz od 5 lipca 1983r. do 31 maja 1995r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach stale w pełnym wymiarze czasu pracy;

2. naruszenie przepisu art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS poprzez uznanie, że ubezpieczony jest uprawniony od dnia 1 września 2013r. do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

W konkluzji apelujący wniósł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania.

Odwołujący wniósł o oddalenie apelacji organu rentowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Istotą niniejszej sprawy było ustalenie, czy odwołującemu przysługuje prawo do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych - zgodnie z art. 32 w zw. z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Na tej podstawie sporne było ustalenie, czy odwołujący spełnił warunek uzyskania wymaganego okresu 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 - ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat - dla mężczyzn oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27. Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Zgodnie z art. 32 ust. 2 cyt. ustawy - za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Wiek emerytalny oraz rodzaje prac lub stanowisk i warunki uprawniające do świadczenia ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, czyli według rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W myśl § 4 ust. 1 tego rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący dla mężczyzn 60 lat, oraz ma wymagany okres zatrudnienia (25 lat dla mężczyzn) w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia - okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Apelujący organ rentowy odmówił odwołującemu zaliczenia do stażu pracy w warunkach szczególnych okresów: od dnia 26 lipca 1979 roku do dnia 4 lipca 1983 roku w (...) w G. oraz od dnia 5 lipca 1983 roku do dnia 31 maja 1995 roku w (...) w R. na stanowisku kierownika gorzelni.

Apelujący argumentował, że jakkolwiek można się zgodzić, iż przez 10 miesięcy w roku (od września do czerwca) kiedy trwała produkcja spirytusu - odwołujący wykonywał pracę w warunkach szczególnych polegającą na kontroli oraz dozorczo inżyniersko-technicznym na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, o tyle nie można przyjąć, że pracę taką wykonywał w pozostałych dwóch miesiącach. Zdaniem organu rentowego nie można także przyjąć, że w okresach przerw w produkcji spirytusu odwołujący wykonywał pracę

w szczególnych warunkach polegającą na bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń na oddziałach będących w ruchu, ponieważ zakład (gorzelnia) nie był wówczas w ruchu.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego stanowisko organu rentowego nie jest zasadne.

W pierwszej kolejności podkreślić należy, że w istocie organ rentowy nie kwestionował, że odwołujący w łącznym okresie od 26 lipca 1979r. do 31 maja 1995r. jako kierownik gorzelnii przez 10 miesięcy w każdym kolejnym roku (od września do czerwca) kiedy trwała stricte produkcja spirytusu - wykonywał pracę w warunkach szczególnych określonych w wykazie A, Dział XIV „Prace różne”, poz. 24 – ww. rozporządzenia – kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko – techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, gdzie pracami wymienionymi w wykazie były określone w wykazie A, Dział IV „W chemii”, poz. 33 – prace przy produkcji estrów, alkoholi, aldehydów, ketonów i eterów.

Na obecnym etapie sporne zatem pozostawało, czy w pozostałych dwóch miesiącach (lipiec – sierpień) odwołujący wykonywał pracę w warunkach szczególnych w okresie zatrudnienia na stanowisku kierownika gorzelnii od 26 lipca 1979r. do 31 maja 1995r.

Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że praca odwołującego jako kierownika gorzelnii polegała zasadniczo na bieżącym dozorczo inżyniersko – technicznym całym procesie produkcyjnym spirytusu, przy czym uwzględnić należy, że z istoty obowiązków kierownika gorzelnii – dla zapewnienia ciągłości procesu produkcji wynikało, że musiał się zajmować nie tylko czynnościami stricte nadzorczymi jak rozdzielanie obowiązków między pracowników, organizowaniu ich pracy, dokonywanie pomiarów i koordynacja pracy na poszczególnych działach (w dziale fermentacji, kotłowni, słodowni, warzelnii), ale także czynnościami które były organizacyjnie związane z tym stanowiskiem i niezbędne dla zapewnienia sprawnej pracy gorzelnii w ciągu całego roku. Innymi słowy – charakter pracy odwołującego powodował, że była to praca „całoroczna”.

Istotne jest tutaj uwzględnienie, że cykl pracy gorzelnii polegał na tym, że po zakończonej kampanii produkcji spirytusu trwającej 10 miesięcy, każdego roku następował okres remontu, konserwacji i przeglądu urządzeń gorzelnicznych, mający na celu przygotowanie gorzelnii do następnego cyklu produkcyjnego rozpoczynającego się we wrześniu. Bez tych czynności konserwacyjnych niemożliwa była praca gorzelnii jako zakładu produkcyjnego, a tym samym - w omawianym znaczeniu - były one nierozdzielnie związane także z procesem produkcji. Nie można zatem – jak to czyni organ rentowy pomijając okres takiej kampanii konserwacji urządzeń gorzelnicznych, skoro był od niego uzależniony okres produkcji, a tym samym także w tym okresie odwołujący był odpowiedzialny za produkcję spirytusu. Odwołujący zajmował się wówczas bieżącym dozorem remontu i konserwacji urządzeń gorzelnicznych, a czynności wykonywane w tym okresie stanowiły integralną część sprawowanego przez odwołującego dozoru inżyniersko – technicznego. Nie ma wątpliwości, że uwzględnieniu podlegał także okres urlopu wypoczynkowego odwołującego. Zdaniem Sądu Apelacyjnego tak ustalony w sprawie stan faktyczny pozwalał na stwierdzenie, że wnioskodawca w całym spornym okresie pracował w warunkach szczególnych, ponieważ stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał obowiązki z zakresu kontroli i dozoru inżyniersko-technicznego (wykaz A, dział XIV, pkt 24 załącznika do rozporządzenia) na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Dozór ten dotyczył pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach przy produkcji alkoholi w gorzelnii.

Dodatkowo przywołać tutaj należy utrwalony w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, że osoba sprawująca dozór inżynierski nie musi stale przebywać na stanowiskach gdzie jest wykonywana praca w szczególnych warunkach. Ponoszenie odpowiedzialności za wykonywanie takiej pracy, w której każdy błąd techniczny może narazić na niebezpieczeństwo pracowników i inne osoby, musi zostać uznane za wykonywanie pracy w warunkach szczególnych. Sąd Najwyższy uznał, że nawet wykonywanie czynności administracyjno-biurowych ściśle związanych ze sprawowaniem dozoru powinno zostać uznane za wykonywanie pracy w warunkach szczególnych (por. wyroki SN: z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07; 4 października 2007 r., I UK 111/07; z dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09; z dnia 30 stycznia 2008 r., I UK 195/07, OSNP 2009 Nr 7-8, poz. 105 i z dnia 11 marca 2009 r., II UK 243/08, z dnia 24 września 2009 r. II UK 31/09).

W konsekwencji - cały okres pracy wnioskodawcy od 26 lipca 1979r. do 31 maja 1995r. powinien być zaliczony do stażu pracy w warunkach szczególnych. Wobec powyższego odwołujący uzyskał wymagany 15 letni okres pracy w warunkach szczególnych. Pozostałe przesłanki prawa do emerytury nie były kwestionowane i zostały przez odwołującego spełnione.

Z tych wszystkich względów, uznając zarzuty apelującego za bezzasadne, należało apelację oddalić - na podstawie art. 385 k.p.c.

del. SSO Małgorzata Aleksandrowicz	SSA Iwona Niewiadowska-Patzer	SSA Marta Sawińska
------------------------------------	-------------------------------	--------------------